ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ

Р.Н.Нурматов, Х.Н.Музаффарова, Г.Х.Темурова

Дефектология асослари

фанидан

(Ўқув-методик қўлланма)

Жиззах -2009

Р.Н.Нурматов, Х.Н.Музаффарова, “Дефектология асослари” фани бўйича ўқув-услубий мажмуа. Ўқув методик қўлланма / Жиззах давлат педагогика институти. 2009 й.

Ушбу ўқув-методик қўлланмада “Дефектология асослари” фани бўйича касб-ҳунар коллежлари, билим юртларининг талабалари ўз касбларидан келиб чиққан ҳолда эгаллаши лозим бўлган билим, малака ва кўникмалари ҳамда амалий жиҳатдан эришган ютуқларини жамиятга намоён қила олишлари ўз ифодасини топган.

Ўқув-методик қўлланмада касб-ҳунар коллежлари учун болалар нутқини ривожлантириш хусусиятлари ва нутқ малакаларига ўргатиш методлари ҳақида зарурий, назарий ва амалий билимлар берилган. “Дефектология асослари” фанини ўқитиш болалар боғчасининг ҳаёти билан чамбарчас боғланган бўлиши, амалий машғулотлар мактабгача таълим муассасаларида ўтилиши ҳамда боғча тарбиячиларининг илғор тажрибаларига асосланиши ёритиб берилган.

“Дефектология асослари” фанининг асосий мақсад ва вазифаси ўқувчиларга мактабгача таълим муассасаларида ҳамда оилада улар нутқини ривожлантириш, уларнинг оғзаки нутқидаги камчиликларни аниқлаб, бартараф этиш метод ва усуллари ҳақида билим берилиши ёритилган.

Суз боши

Президентимиз И.А.Каримов таъкидлаганларидек “Бу заминда яшаётган ҳар бир инсон ўз фарзандининг бахту саодати, фазлу камолини кўриш бутун ҳаёти давомида курашади, меҳнат қилади, ўзини аямайди”. Шундай экан, инсон, унинг ҳар томонлама уйғун камол топиши таълим муассасаларининг асосий вазифасидир. Бугунги кунда Республикада амалга оширилаётган таълим соҳасидаги ислоҳотлар, мактабгача таълим назарияси ва уни амалиёт билан боғлаб ўқитиш бўлажак мутахассисларда касбий профессионал хусусиятларни шакллантиришда муҳим ўрин эгаллайди.

Курснинг асосий вазифаларига Дефектология асослари фанининг барча йўналишлари, дефектология мутахассислиги хақидани билимларни эгаллаш киради.

Махсус педагогика (Дефектология асослари) фанини муваффақиятли ўрганиш-назарий билимларнинг кенг доирасини ўзлаштириш, махсус адабиётлар билан ишлаш малакасини эгаллашга имкон яратади, шунингдек ривожланишида нуқсони бўлган болалар мактабгача таълим муассасаси ҳамда мактаб, мактаб-интернатида таълим-тарбия ишларини ташкил этилиши билан танишишни ўз ичига олади.

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг кейинги бир қатор ҳужжатларида талабаларнинг мустақил ишларини ташкил этиш масаласига алоҳида аҳамият берилмоқда.

Ушбу курсни ўрганишда олий ва ўрта махсус ўкув юртида таълим жараёнида олиб бориладиган мустақил ишнинг турли кўринишлари (конспект олиш, реферат ёзиш, илмий-методик адабиётлар тахлили, маърузалар тайёрлаш, мавзу юзасидан интернет маълумотларини тўплаш, илмий маълумотларни тахлил қилишни, умумлаштириш, хулосалар чиқаришни назарда тутади.

Ушбу қўлланмада келтирилаётган манбалар назорат саволлар коллоквиум, оралиқ, якуний назоратларига муваффақиятли тайёрланишга имкон яратади. Булар ўзлаштирилган билимларни талабанинг ўзи томонидан текширишга, яъни ўз-ўзини назорат қилишга хизмат қилади. Талабаларнинг олиб бораётган мустақил ишларини турли усуллар: мавзули адабиётлар рўйхат, конспектлар тузиш, махсус адабиётлар тахлили, оғзаки баён этишларини текшириш орқали назорат қилиш мумкин.

Мазкур қўлланмада савол ва топшириқлар тахминий характерга эга бўлиб, педагогик маҳорат, ижодий ёндошув орқали уларни бирмунча такомиллаштириш, кенгайтириш мумкин. Ушбу ўқув-методик мажмуа “Дефектология асослари” фанини ўрганиш жараёнида мустақил фаолиятни ташкил этишни таъминлайди.

Фаннинг бўлимлари ва мавзулар номи

Кириш

1 боб. Коррекцион педагогика курсининг мақсади ва азифалари.

1.1. Дефектология фани, унинг предмети, мақсади

2.1 Жисмоний ёки руҳий ривожланишида нуқсони бўлган болалар билан олиб бориладиган коррекстион, компенсация, адаптация, реабилитация ишлари.

2 боб. Алохида ёрдамга муҳтож болалар тоифалари

3- боб. Кўрув ва эшитув идрокида муаммоси бўлган болалар

3.1 Сенсор нуқсонли болалар. Сенсор нуқсонларнинг келиб чиқиш сабаблари, турлари.

3.2 Эшитишида муаммоси бўлган болалар. Кар, заиф эшитувчи, кейинчалик заиф эшитувчи бўлиб қолган болалар.

3.3 Кўришида муаммоси бўлган болалар. Кўр ва заиф кўрувчи болалар тугма ва орттирилган кўриш ва эшитиш нуқсонлари.

4 боб. Ақлий ривожланишида муаммоси бўлган болалар.

4.1. Олигофрен болалар.

4.2.Руҳий ривожланиши сустлашган болалар

5 боб. Ҳаракат-таянч аъзолари жароҳатланган ва мужассам нуқсонли болалар.

5.1. Ҳаракат-таянч аъзолари жароҳатланган болалар.

5.2.Мужассам нуқсонли болалар, уларнинг таърифи

6 боб. Оғир нутқий нуқсонли болалар.

6.1. Логопедия фани, унинг вазифалари

6.2. Нутқ нуқсонлари ҳақида тушунча

6.3. Меъёрда ривожланган болалар нутқининг ривожланиши

6.4. Нутқнинг анатомо-физиологик ва психолингвистик таърифи

7 боб. Талаффуздаги камчиликлар ва уларни бартараф этиш йўллари.

7.1. Ўзбек тили фонемалари.

7.2. Дислалия

7.3. Товушлар талаффузидаги камчиликларни бартараф этиш йуллари.

8 боб Ўзбекистонда алохида ёрдамга муҳтож боаларга ёрдамни ташкил этиш.

Ўзбекистонда махсус ёрдамга муҳтож болалар учун ташкил этилган муассасалар.

Согликни сақлаш вазирлиги қошида аномал болалар учун ташкил этилган муассасалар.

Ижтимоий таъминот вазирлиги қошидаги халқ таълими вазирлиги қошидаги муассасалар.

Аномал болаларни махсус муассасаларга саралаш.

Ёрдамчи боғча ва ёрдамчи мактаб. Тенглаштирувчи синфлар.

“Нутқ ўстириш назарияси ва методикаси, логопедия” фанининг мазмуни

“Нутқ ўстириш назарияси ва методикаси, логопедия” фанидан маруза. Семинар машгулотлари мавзуларининг соатлар бўйича

№	Фаннинг булимлари ва мавзулар номи	Умумий юклама, соат							
		Ҳаммаси	Дарслар тури бўйича соатлар тақсимоти (Аудитория юкламалари)						Мустақил иш
			жами	Nazariy (маъруза)	Amaliy				
I. Коррекцион педагогика курсининг мақсади ва вазифалари.		**4**	**4**						
1	Дефектология фани, унинг предмети, мақсади.	2	2	2					
2	Жисмоний ёки руҳий ривожланишида нуқсони бўлган болалар билан олиб бориладиганкоррекцион,компенсация, адаптация, реабилитация ишлари.	2	2		2				
II. Алохида ёрдамга муҳтож болалар тоифалари.		2	**2**						
3	Алохида ёрдамга мухтож болалар тоифалари.	2	2	2	2				
III. Кўрув ва эшитув идрокида муаммоси бўлган болалар.		4	**4**						

4	Сенсор нуқсонли болалар. Сенсор нуқсонларнинг келиб чиқиш сабаблари, турлари.	2	2		2					
5	Эшитишида муаммоси бўлган болалар. Кар, заиф эшитувчи, кейинчалик заиф эшитувчи бўлиб қолган болалар.	2	2	2	2					
6	Кўришида муаммоси бўлган болалар. Кўр ва заиф кўрувчи болалар тугма ва орттирилган кўриш ва эшитиш нуқсонлари.	2	2	2	2					
IV. Ақлий ривожланишида муаммоси бўлган болалар.		**4**	**4**							
8	Олигофрен болалар.	2	2	2	2					
9	Руҳий ривожланиши сустлашган болалар.	2	2		2					
V. 5 боб. Ҳаракат-таянч аъзолари жароҳатланган ва мужассам нуқсонли болалар.		4	**4**							
10.	Ҳаракат-таянч аъзолари жароҳатланган болалар.	2	2	2						
11.	Мужассам нуқсонли болалар, уларнинг таърифи.	2	2		2					
VI. 6 боб. Оғир нутқий нуқсонли болалар.		6	**6**							
12.	Логопедия фани, унинг вазифалари.	2	2	2						
13.	Меъёрда ривожланган болалар нутқининг ривожланиши.	2	2		2					
14.	Нутқ нуқсонлари ҳақида тушунча. Нутқнинг анатомо-физиологик ва психолингвистик таърифи.	2	2		2					
VI1 Талаффуздаги камчиликлар ва уларни бартараф этиш йўллари.		6	**6**							

15.	Ўзбек тили фонемалари.	2	2						
16.	Дисталия	2	2	2					
17.	Товушлар талаффузидаги камчиликларни бартараф этиш йуллари.	2	2	2	2				
VIII. 8 боб Ўзбекистонда алохида ёрдамга муҳтож боаларга ёрдамни ташкил этиш.		2	**2**						
18.	Ўзбекистонда махсус ёрдамга муҳтож болалар учун ташкил этилган муассасалар. Соглиқни сақлаш вазирлиги қошида аномал болалар учун ташкил этилган муассасалар.	2	2	2	2				
19.	Ижтимоий таъминот вазирлиги қошидаги халқ таълими вазирлиги қошидаги муассасалар. Аномал болаларни махсус муассасаларга саралаш.	2	2						
20.	Ёрдамчи боғча ва ёрдамчи мактаб. Тенглаштирувчи синфлар.	2	2		2				
Жами :				**20**	**26**				